

Bergen op Zoom, 12 maart 2025

Geachte leden van de gemeenteraad,

Naar aanleiding van de voorgenomen bezuinigingen op programma 6, cultuur, sport en recreatie wil ik een toelichting geven op de post *inhuur stadsbeiaardier* zoals u die vindt in bijlage 1-6.31
Dit bezuinigingsvoorstel is een ernstige bedreiging van de beiaardcultuur en het voortbestaan van de beiaarden in Bergen op Zoom, de Peperbus en in Halsteren, de Martinustoren. En het treft de bespelers van deze instrumenten, de beiaardiers, direct.

Het is begrijpelijk dat u niet meteen een beeld heeft wat een stadsbeiaardier doet. In de genoemde bijlage is de omschrijving *inhuur stadsbeiaardier* nogal summier en dat kan tot misverstanden leiden. Vandaar dat ik, de stadsbeiaardier, u mee wil nemen in de achtergronden van de beiaardcultuur.

Een beiaardier, carillonneur of klokkenist bespeelt een beiaard, carillon of klokkenspel. Dat zijn verschillende woorden voor dezelfde persoon en hetzelfde muziekinstrument. Ik gebruik hier verder de woorden beiaard en beiaardier.

Een beiaard is een reeks van 20 tot 60 gestemde klokken die in een toren hangen. De beiaard is rond het jaar 1500 ontstaan in Vlaanderen en Nederland en was in de eerste plaats bedoeld voor de stedelijke tijdsaanduiding : een melodie klinkt voorafgaand aan de uurslagen. Denkt u maar aan de Big Ben in Londen. Rond 1500 ging dat al, heel knap, automatisch door middel van een speeltrommel. Daarnaast ontstond de traditie van het één of meerdere malen per week met handen en voeten bespelen van een stokkenklavier dat verbonden is met de klokken. Dat bespelen werd gedaan door een daartoe opgeleide stadsmusicus, de stadsbeiaardier. Aardig daarbij om te vermelden : de oudst bekende instructie voor een stadsbeiaardier komt uit Bergen op Zoom, uit 1532.

In onze tijd heeft bijna elke stad en hebben ook veel dorpen in Nederland één of meerdere beiaarden, die elk kwartier automatische muziek laten horen en die één of meerdere malen per week bespeeld worden. Van de Westertoren in Amsterdam tot het stadhuis in Rotterdam en van Veere tot Almere. En zo is dat ook bij de Halsterse Martinustoren en de Bergse Peperbus. De bespelingen worden gedaan door een beiaardier ; een HBO-opgeleide vakspecialist die door een gemeente is aangesteld. Of wordt ingehuurd.

De beiaardier maakt en programmeert de automatische melodieën voorafgaand aan de uurslag.

Versteekt de speeltrommel (hier op de Peperbus)

Bespeelt met vaste regelmaat het instrument

Moet daarvoor de te spelen muziek voorbereiden, arrangeren en instuderen

Houdt toezicht op de instrumenten en het onderhoud

Coördineert en organiseert activiteiten.

Houdt zicht op de actualiteit en speelt daar op in.

Dit vraagt om een vakspecialist. En hij of zij voorziet hierin in het levensonderhoud.

Dit takenpakket zorgt voor de instandhouding van erfgoed, UNESCO-wereld erfgoed. Het zorgt voor het actueel en levend houden van eeuwenoude, typisch Nederlandse cultuur. Voor verbinding in de samenleving. Niet bespelen leidt tot verval van de instrumenten, tot het einde van eeuwenoud cultureel erfgoed en het direct ontnemen van inkomen en beroepsmogelijkheden. Daarbij zal Bergen op Zoom een bedenkelijke uitzonderingspositie innemen tussen de monumentensteden van ons land. En ten aanzien van het behoud van UNESCO werelderfgoed.

Zo'n 55 bespelingen per jaar verzorg ik op de Peperbus en afwisselend samen met collega Toni Raats zo'n 30 in Halsteren.

We spelen muziek van Mozart tot Guus Meeuwis en van wereldmuziek tot smartlappen.

We sluiten aan bij activiteiten in Halsteren en activiteiten in en rond de Martinuskerk. We spelen Halsterse carnavalsliedjes. De Martinustoren is toegankelijk gemaakt voor bezoek. In Coronatijd speelden we elke week door. Op de Peperbus de Jeugdmonumentendag, Open monumentendagen, het spelen van verzoeknummers. We zijn bezig met de herinrichting van de uurwerkkamer in de Peperbus speciaal voor toeristen. Afgelopen november klonken songs uit de Harry Potter films, met daarop hele leuke reacties van kinderen en volwassenen.

Kortom, de omschrijving *post inhuur stadsbeiaardier* omvat meer dan de inhuur van een derde partij voor een losse opdracht, zoals dat bij een schildersbedrijf of een consultant kan gaan.

In 1952 klonk het vastenavondliedje *Onze Peperbus et weer belle in z'n kop*. Eind jaren 40, in een moeilijke tijd besloot de gemeenteraad de in 1944 kapotgeschoten beiaard te vervangen. Dit als symbool van de wederopbouw. In 1951 was het instrument klaar. Van het volk voor het volk. En het word sindsdien wekelijks bespeeld.

Tot besluit,

ook mij gaat het Markiezenhof aan het hart, maar het is beklagenswaardig als we de beiaardcultuur moeten laten vervallen en de bespelers brodeloos maken om ander erfgoed te kunnen redden.

Onze Peperbus et weer belle in z'n kop...maar ze klinken niet.
Hopelijk wordt dat niet de tekst van het nieuwe liedje van 2026..

Met vriendelijke groeten,

Janno den Engelsman
stadsbeiaardier van Bergen op Zoom en
dorpsbeiaardier van Halsteren, mede namens collega Toni Raats,